Minister Edukacji

Barbara Nowacka

DKOTC-WPP.055.27.2024.MM
Warszawa, 13 sierpnia 2024 r.

Pani
Małgorzata Kidawa - Błońska
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Odpowiedź na oświadczenie senatorskie nr BPS/043-17-349/24

Szanowna Pani Marszałek,

składam na Pani ręce odpowiedź na oświadczenie złożone przez Pana Senatora Aleksandra Szweda, podczas 17. posiedzenia Senatu RP w dniu 25 lipca 2024 r., w sprawie *nowej podstawy programowej z języka polskiego z nową listą lektur.*

Szanowny Panie Senatorze,

uprzejmie informuję, że 28 czerwca br. zostały podpisane rozporządzenia zmieniające podstawę programową kształcenia ogólnego dla 18 przedmiotów w szkołach podstawowych
i ponadpodstawowych[1].

Należy podkreślić, że konieczność „odchudzenia" podstaw programowych została zauważona również przez Ministra Przemysława Czarnka, który w listopadzie ubiegłego roku powołał siedem zespołów przedmiotowych (w zakresie: j. polskiego, matematyki, historii, biologii geografii, chemii i fizyki) do realizacji tego zadania i zlecił odpowiednie prace. Część ekspertów powołanych w tamtym czasie brała również udział w ostatnich (tegorocznych) pracach.

Uprzejmie wyjaśniam, że celem zmiany jest urealnienie dotychczas obowiązującej podstawy programowej przez ograniczenie zakresu treści nauczania – wymagań szczegółowych[2],

[1] Informacja na ten temat jest zamieszczona na stronie internetowej MEN; link: https://www.gov.pl/web/edukacja/uszczuplone-podstawy-programowe--rozporzadzenia-podpisane

[2] Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. *w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej* (Dz.U. z 2017 r. poz. 356 z późn.zm.)

tel. (22) 34 74 204, (22) 34 74 594
sekretariat.b.nowacka@men.gov.pl
www.men.gov.pl

al. J. Ch. Szucha 25
00-918 Warszawa

co powinno dać nauczycielom i uczniom już od nowego roku szkolnego więcej czasu na spokojniejszą i bardziej dogłębną realizację programów nauczania (tj. zagadnień, które w podstawie programowej pozostaną). Zostały usunięte lub ograniczone głównie te treści, które są nadmiarowe na danym etapie edukacyjnym, niemożliwe lub bardzo trudne do zrealizowania w praktyce szkolnej. Wprowadziliśmy zmiany, które wymagają w większym niż dotychczas zakresie rozwijania umiejętności praktycznych zamiast wiedzy teoretycznej lub encyklopedycznej oraz korzystania w procesie nauczania – uczenia się z cyfrowych narzędzi oraz zasobów edukacyjnych dostępnych w Internecie.

Prace nad przygotowaniem zmian w podstawie programowej prowadzone są każdorazowo (tak jak i w tym przypadku) w ścisłej współpracy z ekspertami, tj. doświadczonymi nauczycielami, w tym akademickimi, metodykami oraz ekspertami systemu egzaminów zewnętrznych. W przypadku podstawy programowej języka polskiego eksperci zaproponowali ograniczenie zarówno treści nauczania (wymagań szczegółowych), jak i listy lektur obowiązkowych tak, aby możliwe było realizowanie poszczególnych wymagań w wydłużonym czasie. Pozwoli to uczniom na lepsze opanowanie omawianych zagadnień, w tym – lektur obowiązkowych. W pracach nad zmianami w podstawie programowej języka polskiego zostały przyjęte następujące założenia:

- ograniczono wymagania szczegółowe i pozostawiono te treści, których opanowanie jest kluczowe w procesie edukacji literackiej i językowej;
- wykreślono te wymagania szczegółowe, których brak nie wpłynie na poziom ogólnej wiedzy i umiejętności uczniów w procesie edukacji;
- zrezygnowano z treści, które wymagają zaawansowanych umiejętności interpretacyjnych, a także znacznie większej ilości czasu. Usunięto część pojęć i terminów, które występują stosunkowo rzadko w tekstach literackich i/lub w komunikacji językowej, więc kształcenie umiejętności ich rozpoznawania jest dość trudne;
- wykreślono zapisy wymagające przekrojowej i szczegółowej wiedzy teoretycznej z zakresu literatury i języka;
- niektóre lektury obowiązkowe powinny być omawiane we fragmentach, a nie w całości, a z listy lektur powinny zostać usunięte spośród lektur obowiązkowych te, które mogą być dla ucznia na danym etapie edukacyjnym zbyt trudne do zrozumienia ze względu na tematykę czy też język;
- w szkole ponadpodstawowej niektóre lektury z zakresu podstawowego należy przenieść do zakresu rozszerzonego;
- utwory, które zaproponowano do wpisania na listę lektur uzupełniających, zostały wybrane przede wszystkim ze względu na ich walory edukacyjne i wychowawcze oraz poruszaną tematykę, która dotyczy problemów współczesnego świata. Do tej listy dodano książki wydane w XXI wieku,
- utwory z listy lektur uzupełniających zostały dobrane w taki sposób, aby umożliwić nauczycielom realizację celów kształcenia zapisanych w podstawie programowej, takich jak: wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich, zarówno z literatury polskiej, jak i ze światowej oraz umiejętność mówienia o tych utworach z wykorzystaniem potrzebnej terminologii. Umożliwią one również kształcenie postaw szacunku dla przeszłości i tradycji literackiej, pozwolą na rozwijanie zdolności dostrzegania wartości, którymi należy kierować się w życiu.

Prace nad ww. zmianami trwały niemal pół roku i, co kluczowe, obejmowały szerokie konsultacje publiczne, przeprowadzone w dwóch etapach. Pierwszy etap obejmował

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. *w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia* (Dz.U. z 2018 r. poz. 467 z późn.zm.)

tzw. pre-konsultacje, w ramach których od 12 do 21 lutego 2024 r. wstępne, eksperckie i robocze wersje projektów zmian w podstawie programowej poszczególnych przedmiotów zostały upublicznione na stronie internetowej Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Wszyscy zainteresowani mogli przesłać uwagi do propozycji zmian za pośrednictwem formularza, a dodatkowo od 19 do 21 lutego 2024 r. odbyła się seria trzech spotkań on-line dla przedstawicieli grup zrzeszających nauczycieli i dyrektorów szkół, a także przedstawicieli organizacji pozarządowych z obszaru edukacji. Jedno z tych spotkań dotyczyło zmian w podstawie programowej języka polskiego. Następnie, od 24 kwietnia 2024 r. do 13 maja 2024 r. odbyły się już formalne konsultacje publiczne i opiniowanie projektów. Finalny kształt podstawy programowej kształcenia ogólnego, w tym języka polskiego, która będzie obowiązywać od 1 września 2024 r., jest zatem również efektem tych konsultacji.

Dodatkowo uprzejmie informuję, że dzieła Henryka Sienkiewicza, Juliusza Słowackiego i Adama Mickiewicza są literalnie ujęte w podstawie programowej na następujących etapach edukacyjnych:

a) w szkole podstawowej:

- dla klas IV – VI :
  <u>krótkie utwory literackie poznawane w całości, utwory literackie poznawane we fragmentach i utwory poetyckie:</u>
  - Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz* (wybrane fragmenty);
  - wybrane wiersze: Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego.
- dla klas VII – VII:
  <u>lektury obowiązkowe (pozycje książkowe poznawane w całości):</u>
  - Adam Mickiewicz, *Dziady* część II;
  - Juliusz Słowacki, *Balladyna*.
  <u>krótkie utwory literackie poznawane w całości, utwory literackie poznawane we fragmentach i utwory poetyckie:</u>
  - Adam Mickiewicz, *Reduta Ordona*, *Świtezianka*, *Pan Tadeusz* (księgi: I, II, IV, X, XI, XII);
  - Henryk Sienkiewicz, *Latarnik*, *Quo vadis* (fragmenty);
  <u>przykładowe lektury uzupełniające dla klas IV–VIII:</u>
  - Henryk Sienkiewicz, *Janko Muzykant*, *Krzyżacy*, *Sąd Ozyrysa*, *W pustyni i w puszczy*;

b) *w szkołach ponadpodstawowych:*

- lektura obowiązkowa (zakres podstawowy):
  <u>utwory literackie poznawane w całości:</u>
  - Adam Mickiewicz , *Dziady cz. III;*
  <u>krótkie utwory literackie poznawane w całości, utwory literackie poznawane we fragmentach:</u>
  - Adam Mickiewicz , wybrane ballady, w tym *Romantyczność;*
  - Henryk Sienkiewicz, *Potop* (fragmenty)
  <u>utwory poetyckie:</u>
  - Adam Mickiewicz, *Oda do młodości;* wybrane sonety z cyklu *Sonety krymskie* oraz inne wiersze;
  - wybrane wiersze Juliusza Słowackiego, w tym *Testament mój.*
- lektura obowiązkowa (zakres rozszerzony):
  <u>utwory literackie poznawane w całości:</u>
  - Juliusz Słowacki, *Kordian*

- przykładowe lektury uzupełniające:
  - Juliusz Słowacki, *Beniowski* (fragmenty); *Listy do Matki* (fragmenty)
  - Adam Mickiewicz, *Dziady cz. IV;*
  - Henryk Sienkiewicz, *Listy z podróży do Ameryki* (fragmenty).

Podsumowując, pragnę podkreślić, że wiele ważnych utworów patriotycznych, chrześcijańskich oraz zaliczanych do klasyki literatury jest obecna w obowiązującym kanonie lektur. Ponadto lista lektur składa się nie tylko z pozycji obowiązkowych, ale także lektur uzupełniających. Co więcej, zmieniona podstawa programowa stanowi, że w każdej klasie obowiązkowo jest poznawana co najmniej jedna pozycja książkowa z listy przykładowych lektur uzupełniających lub spoza tej listy, wybrana przez nauczyciela lub zaproponowana przez uczniów. **Nauczyciel może zatem zdecydować o omawianiu utworów literackich spoza listy lektur umieszczonej w podstawie programowej. Uczniowie również mogą zaproponować sami omawianie wybranej przez nich pozycji książkowej.**

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia
Ministra Edukacji

Katarzyna Lubnauer
Sekretarz Stanu
/ – podpisano cyfrowo/